

MANI DISKRIMINĒJA VAI ES IECEPOS?

2025

DISKRIMINĀCIJA VAI
NEPATĪKAMA SITUĀCIJA?

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

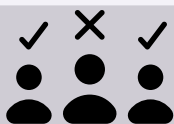
MANI DISKRIMINĒJA VAI ES IECEPOS?

DISKRIMINĀCIJA
VAI NEPATĪKAMA SITUĀCIJA?

SATURA RĀDĪTĀJS

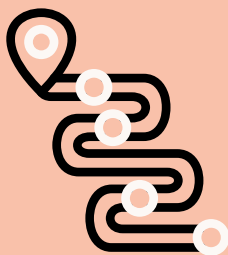
Kas ir
diskriminācija? 3.lpp.

Kas ir
nepatīkama
situācija? 3.lpp.

Shēma
"Diskriminācija vai
nepatīkama
situācija?" 4.lpp.

Piemēri
5.-7.lpp.

Kur meklēt
informāciju par
diskrimināciju? 8.lpp.

Tiesībsarga
biroja
kontakti
8.lpp.

IEVADS

Mani diskriminēja vai es iecepos? Kā tad īsti ir? Kā es varu zināt, kur ir tā robeža starp nepatīkamu situāciju un diskrimināciju?

Nereti cilvēki, kad jūtas aizskarti, uzskata, ka ir diskriminēti. Diskriminācija ir skaļš jēdziens. Tas klie dz par pāridarījumu. Kad kāds izturas slikti, kad kādam, iespējams, nepamatoti tiek piešķirtas priekšrocības vai labumi, kas citam nē. Tas liekas netaisnīgi un rada nepatīkamas sajūtas un tāpēc tūlīt tiek saistīts ar diskrimināciju. Tomēr ne katra nepatīkama vai pat netaisnīga situācija ir diskriminācija.

Reizēm kāds izturas slikti, jo pašam ir bijusi grūta diena. Reizēm kāds piemirst pieklājības normas. **Tavs cepiens jeb aizvainojuma sajūta** ir absolūti pamatota, tomēr situācija aizvien nesasniedz diskriminācijas sliekšni. Tajās reizēs, kad izjūti šo nepatīkamo sajūtu un uzdod sev jautājumu – “mani diskriminēja?”, apdomā, vai tomēr nebija tā reize, kad Tu iecepies jeb sadusmojies, juti aizkaitinājumu vai aizvainojumu?

Atšķirībā no nepatīkamas situācijas un sliktas attieksmes **diskriminācija** ir juridisks jēdziens un raksturo tikai tādu netaisnību, kas saistīta ar aizliegtiem diskriminācijas kritērijiem. Tāpēc, apzinoties, ka reizēm ir grūti atšķirt sliktu attieksmi no diskriminācijas, sagatavots neliels informatīvi izglītojošs materiāls ar piemēriem par to, kas ir nepatīkama situācija un/vai sliktā attieksme, kurā Tavas sajūtas ir pieļaujamas un pamatotas, tomēr Tu neesi diskriminēts.

Materiāls **“Mani diskriminēja vai es iecepos?”** ir lakonisks ieskats ikdienišķās situācijās, kuras mudina domāt un atcerēties, ka mūsu sajūtas mēdz ietekmēt citu neizdarība, slikti laikapstākļi, nejauki vai nepieklājīgi cilvēki, bet tā nav diskriminācija.

Savukārt, ja nonāc situācijā, kad Tevi diskriminē Tava dzimuma, vecuma, ādas krāsas, etniskās piederības dēļ vai atbilsti kādam citam diskriminācijas kritērijam, tad vērsies pie mums Tiesībsarga birojā.

Atgādinām, ka esam izstrādājuši arī informatīvu materiālu **“Vai šī ir diskriminācija?”**, kuru vari atrast mūsu mājaslapā un ar piemēriem vairot savu izpratni par to, kas ir diskriminācija. Materiālu atradīsi, sekojot saitei: www.tiesibsargs.lv/resource/vai-si-ir-diskriminacija/

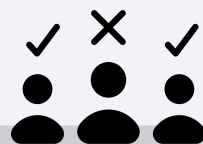

“

Kas ir diskriminācija?

”

Diskriminācijas definīcijas var atrast dažādos normatīvajos aktos, piemēram, Darba likumā vai Patērētāju tiesību aizsardzības likumā. Vienkāršāk diskrimināciju var skaidrot, kā situāciju, kurā cilvēki bez objektīva un saprātīga pamata piedzīvo atšķirīgu attieksmi, jo pieder kādai konkrētai personu grupai (diskriminācijas kritērijam).

Aizliegtie diskriminācijas **kritēriji** – rase un ādas krāsa, tautība, etniskā izcelsme, valoda, dzimšana un izcelsme, dzimums, vecums, invaliditāte, ģenētiskās īpašības, seksuālā orientācija, reliģija, politiskā un cita pārliecība, pasaules uzskats, partijas piederība, sociālais stāvoklis un sociālā izcelsme, dienesta stāvoklis, manta, pilsonība un pavalstniecība. Citi diskriminācijas kritēriji ir pieejami Tiesībsarga biroja pētījumā “Par diskriminācijas situāciju Latvijā”.

Tātad **diskriminācija ir** konstatējama tikai gadījumos, **kad**

- 1) pastāv aizliegtais diskriminācijas kritērijs,
- 2) šī kritērija dēļ tiek īstenota atšķirīga attieksme un
- 3) atšķirīgā attieksme nav pamatota.

“

Kas ir nepatīkama situācija?

”

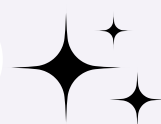
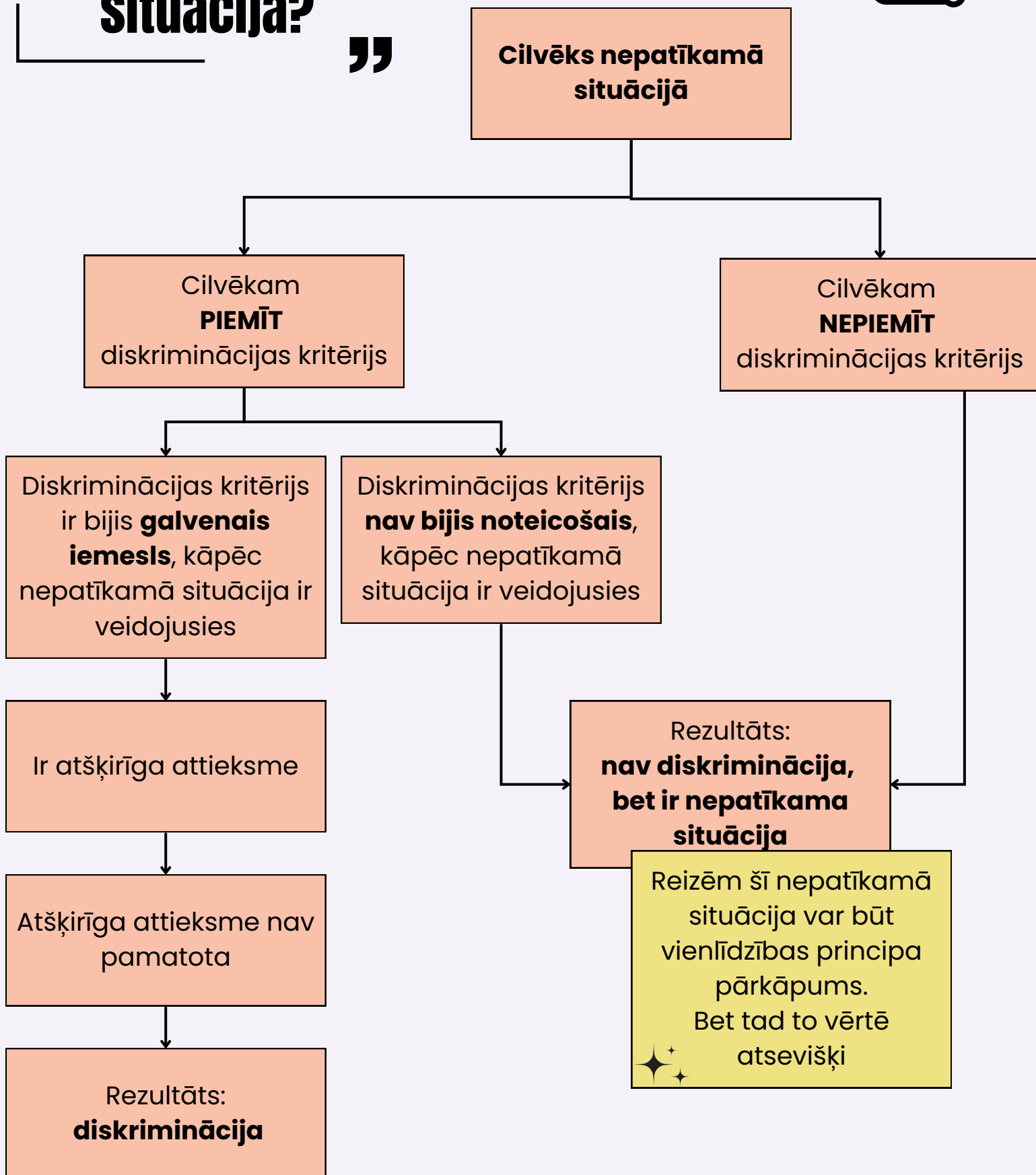
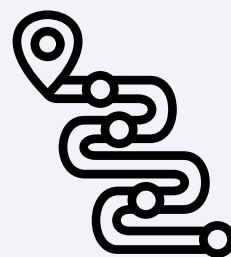

Nepatīkama situācija ir personiska pieredze, kurā cilvēks jūtas aizskarts, sarūgtināts vai kā citādi slikti, jo kāds, viņaprāt, pret viņu ir izturējies nelaipni vai neiejūtīgi. Šādas situācijas bieži ir subjektīvas – tas, kas vienam šķiet aizskarošs vai nejauks, citam var nešķist būtiski. Šāda attieksme ir ar emocionālu noraidījumu, kas cilvēkam liek justies slikti, pat ja nav pārkāpts likums.

Reizēm nepatīkama situācija rodas, jo bijusi slikta vai nepieklājīga attieksme. Šāda attieksme ne vienmēr ir juridiski nozīmīga, bet tā var būt ētiski vai sociāli problemātiska. Tā var būt izturēšanās, kas neatbilst pieņemtajiem uzvedības standartiem. Tas ir necieņas, nolaidības vai negatīvas izturēšanās veids pret citu cilvēku, piemēram, runāšana nelaipnā tonī, rupjība vai uzbrukums ar vārdiem, sarunas pārtraukšana, sarkasms, nepiemēroti joki, ignorēšana, neieinteresētība.

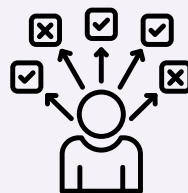
“Diskriminācija vai nepatīkama situācija?”

“

Piemēri-1

”

1. Darba meklējumi

Es aizsūtu CV potenciālajam darba devējam. Darba devējs nesniedz atbildi. Es uzskatu, ka mani diskriminēja.

Skaidrojums

Atbildes nesniegšana nav diskriminācija, ja vien nav saistīta ar kādu aizliegto diskriminācijas kritēriju. Tādā gadījumā būtu jābūt kādām pazīmēm, kas uz to norāda. Konkrētajā gadījumā nav diskriminācijas kritērija. Tātad darba devējs vienkārši ir nepieklājīgs un neievēro lietišķo komunikāciju.

Rezumē

Tu iecepies, bet Tev nevar pārmet, jo potenciālā darba devēja neprofesionalitāte lika Tev justies slikti...

2. Sods autostāvvietā

Divi autovadītāji savas mašīnas ir novietojuši neatļautās vietās. Viens no tiem esmu es. Es esmu saņēmis sodu, bet otrs autovadītājs nav sodīts. Uzskatu, ka mani diskriminēja, jo tikai vienam no mums ir sods.

Skaidrojums

Sods par pārkāpumu nav diskriminācija. Lai kāds būtu iemesls tam, ka kādam citam cilvēkam sods nav uzlikts, šis jautājums nav skatāms diskriminācijas kontekstā. Sodu uzlicēja rīcībā var būt informācija, kas liek pieņemt attiecīgo lēmumu, kuru dēļ šķietami līdzīgā situācijā rezultāts jeb sods ir atšķirīgs.

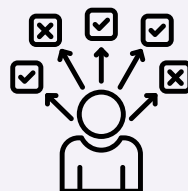
Rezumē

Situācija nepatīkama, tāpēc Tu iecepies, jo ikvienam cilvēkam vaigs kļūst bēdīgs, saņemot sodu. Citkārt esi uzmanīgāks! Varbūt brīdī, kad Tev uzlika sodu, otras mašīnas logā bija ievietota īpaša atļauja vai pats esi kļūdījies un sajaucis līdzīgas automašīnas?

“

Piemēri-2

”

3. Familiāra attieksme kafejnīcā

Kafejnīcā viesmīle mani uzrunā uz “tu”, citus klientus uz “jūs.” Man šāda uzrunas forma ir nepieņemama. Es izsaku savu sašutumu un aicinu mani uzrunāt formā “jūs”. Viesmīle atsakās to darīt. Manuprāt, mani diskriminē.

Skaidrojums

Ja vien klientam nepiemīt kāds no diskriminācijas kritērijiem, un tieši šī diskriminācijas kritērija dēļ viesmīle uzrunā klientu uz “tu”, tad šī nav diskriminācija. Viesmīle ir nepieklājīga un viņai pietrūkst komunikācijas prasmju darbā ar klientiem.

Rezumē

Vilšanās ir pamatota, jo neesat radis, ka sveši cilvēki Jūs uzrunā neformāli, Jūsu robežas ir pārkāptas un Jūs uz to norādījāt. Varbūt viesmīle Jūs ar kādu sajauca un tagad ir tik ļoti apmulsusi, ka neprot atzīt savu kļūdu. Visādi mēdz notikt! Nedusmojieties, centieties izbaudīt maltīti!

4. Saziņa ar valsts iestādi

Saņēmu atbildi no valsts iestādes. Man nepatīk atbildes saturs. Domāju, ka mani diskriminē!

Skaidrojums

Valsts un pašvaldību iestāžu pienākums ir sniegt informāciju uz iedzīvotājus interesējošiem jautājumiem. Dažkārt šī informācija var būt arī negatīva vai tāda, ar ko iedzīvotājs nav rēķinājies. Šāds gadījums nav diskriminācija, tā ir vienkārši nepatīkama atbilde. Savukārt, ja atbilde netiek sniegta pēc būtības, tad var būt nepieciešams vērtēt iespējamu labas pārvaldības principa pārkāpumu. Iedzīvotājiem vienmēr ir tiesības prasīt papildus skaidrojumus no valsts un pašvaldību iestādēm, lai pārliecinātos, ka to tiesības ir tikušas ievērotas.

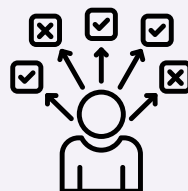
Rezumē

Lai arī kā gribētos, Tev ne vienmēr ir taisnība. Reizēm šī apziņa rada frustrāciju un augumā aug nepatīkamas sajūtas. Taču centies necepties un lūko, kā situāciju vari vērst par labu, ņemot vērā iestādes norādījumus vai meklējot citus risinājumus.

“

Piemēri-3

”

5. Balva cilvēka izmērā

Pilsētas svētkos notiek sacensības. Pilsētas miesnieks kā galveno balvu ir apsolījis desu virteni uzvarētāja auguma garumā. Es kā cilvēks, kurš ir 1,65m garš, norādu uz negodīgu balvu fondu. Tā, pēc manām domām, ir diskriminācija, jo tie, kuri ir 2 m gari, saņemtu lielāku balvu.

Skaidrojums

Izskats nav viens no diskriminācijas kritērijiem. Līdz ar to šāda situācija nebūs diskriminācija. Tomēr pastāv arī tiesiskās vienlīdzības princips, ko konkrētajā situācijā būtu nepieciešams vērtēt. Šajā situācijā risinājums būtu balvas noteikt, neņemot vērā potenciālo uzvarētāju raksturojošas īpašības vai pazīmes.

Rezumē

Tu šoreiz iecepies, bet pamatoti. Diskriminācija tā nav, bet nejauka sajūta gan Tevī burbuļo. Šādās situācijās noteikti vari rosināt izvēlēties citu mērauklu, ne uzvarētāja auguma garumu. Varbūt balva varētu būt desu virtene paša miesnieka auguma garumā?

6. Slimnīcas uzņemšanas nodaļa

Esmu ārvalstnieks slimnīcas uzņemšanas nodaļā, man ilgi jāgaida ārsta apskate. Citi pacienti tiek apskatīti ātrāk. Jūtos ignorēts un diskriminēts savas etniskās piederības dēļ.

Skaidrojums

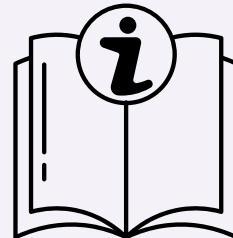
Ja slimnīcas uzņemšanas nodaļā ir pacientu šķirošanas kārtība, atkarībā no dažādajiem pacientu stāvokļiem, un tā tiek ievērota, t.i., citi pacienti tiek apskatīti ātrāk, jo tiem ir dzīvībai bīstamāks stāvoklis, tad šajā gadījumā nav diskriminācijas aizlieguma pārkāpuma.

Rezumē

Būt ar sāpēm slimnīcā un pieredzēt, ka citus ārsts apskata ātrāk un Tu gaidi ilgāk, nav patīkami. Tu noteikti jūties slikti un sāpes iecepienu tikai palielina, tomēr centies palauties, ka ārstu komanda dara visu, lai iespējami ātri palīdzētu arī Tev.

Kur meklēt informāciju par diskrimināciju?

Tiesībsarga biroja mājaslapā varat iepazīties ar plašāku informāciju par to, kas ir diskriminācija.

Tur atradīsiet arī 2022. gadā izstrādātu materiālu

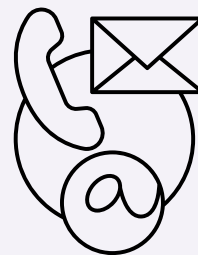
"Vai šī ir diskriminācija?"

Saite:

www.tiesibsargs.lv/resource/vai-si-ir-diskriminacija/

Tiesībsarga biroja kontakti

Mājaslapas adrese: www.tiesibsargs.lv

E-pasts saziņai: tiesibsargs@tiesibsargs.lv

Telefona numurs: +371 67686768
+371 25576154

Facebook: @Tiesibsargs

X: @Tiesibsargs_LV

LATVIJAS REPUBLIKAS

TIESĪBSARGS

